

Підсумовуючи, слід зазначити, що українське законодавство стосовно примусу до праці як однієї з форм рабства мусить бути удосконалене і розширене. Слід гуманізувати юридичне поняття «праця», зафіксувати його ключові вітально-аксіологічні сенси і посилити відповідальність за будь-які прояви примусу до праці – розширити ст. 149 КК України.

Список використаних джерел

1. Місто, з якого почалася війна / Є. Бардяк, М. Білякова, Н. Гриценко, Н. Каплун, К. Котлярова, А. Москаленко, Н. Нестеренко, С. Проценко; за заг. ред. А. Удовенка. 2-ге вид., допов. Київ, 2020. 252 с.
2. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996, № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Denis Collin, La fin du travail et la mondialisation. Idéologie et réalité sociale. Paris, L'Harmattan, 1997. 206 p.
4. Арендт Г. Становище людини. пер. М. Зубрицька. Львів : Літопис, 1999. 254 с.
5. Global Estimates of Modern Slavery: Forced Labour and Forced Marriage – Executive Summary. September 2022. URL: https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/%40ed_norm/%40ip/ec/documents/publication/wcms_854795.pdf

Андрій УДОД,
завідувач кафедри кримінального права
та кримінології факультету № 1
Донецького державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент;
Ольга БРОВІЦЬКА,
слідчий відділу розслідування особливо тяжких злочинів
Слідчого управління ГУНП в Кіровоградській області,
підполковник поліції

РОЗГЛЯД ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ТА ПІДХОДІВ ДО ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ

Актуальність та складність підготовки кадрів для Національної поліції України в умовах воєнних дій зумовлює необхідність системного науково обґрунтованого підходу, що враховує сучасні безпекові реалії. Функціонування

правоохоронної системи в період воєнного стану характеризується потребою в оперативній адаптації до змінених умов, розширенням функціональних обов'язків та повноважень, а також підвищеними ризиками для особового складу. Досвід триваючого збройного конфлікту в Україні підкреслює імперативність трансформації традиційних методологічних засад підготовки поліцейських.

В умовах правового режиму воєнного стану діяльність Національної поліції відзначається суттєвим розширенням спектру завдань та повноважень. Відповідно до положень Закону України "Про правовий режим воєнного стану" та Закону України "Про Національну поліцію", до переліку додаткових функцій поліції належать: участь у протидії диверсійно-розвідувальним групам та нелегітимним військовим формуванням; посилення заходів з охорони громадського порядку та об'єктів критичної інфраструктури; забезпечення виконання вимог комендантської години; залучення до евакуаційних заходів населення з територій, що становлять загрозу; здійснення контролю за дотриманням встановлених правил переміщення в умовах обмеження свободи пересування; документування воєнних злочинів та злочинів проти людяності; протидія мародерству, диверсіям та колабораційній діяльності.

Нормативно-правову основу підготовки кадрів для Національної поліції в умовах воєнного стану складають: Конституція України; Закон України "Про Національну поліцію"; Закон України "Про правовий режим воєнного стану"; Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877 "Про затвердження Положення про Національну поліцію", яка визначає ключові засади функціонування поліції; Наказ МВС України від 26 січня 2016 року № 50 "Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України", що регламентує порядок організації службової підготовки поліцейських; Наказ МВС України від 16 лютого 2016 року № 105 "Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції", який регулює питання первинної підготовки поліцейських; а також інші

нормативно-правові акти МВС та Національної поліції України, спрямовані на адаптацію системи підготовки кадрів до умов воєнного стану.

З огляду на специфіку функціонування Національної поліції в умовах воєнного стану, можна виокремити наступні фундаментальні принципи підготовки кадрів:

Принцип адаптивності до навчання у воєнний час. В умовах динамічної оперативно-тактичної обстановки система підготовки кадрів повинна демонструвати гнучкість та здатність до оперативного реагування на нові виклики шляхом своєчасного оновлення змісту навчальних програм.

Принцип практичної спрямованості. Ефективна підготовка поліцейських має ґрунтуватися на максимальній імітації реальних ситуацій, що можуть виникати в контексті воєнних дій, з метою формування відповідних практичних навичок.

Принцип психологічної готовності. Формування психологічної стійкості, стресостійкості та навичок надання психологічної самопомоги є невід'ємною складовою підготовки поліцейських до виконання службових обов'язків в екстремальних умовах.

Принцип міжвідомчої взаємодії. Ефективність діяльності поліції в умовах воєнного стану значною мірою залежить від налагодженої та скоординованої взаємодії з військовими формуваннями, Державною службою України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), медичними службами та іншими профільними відомствами.

Важливим вектором удосконалення системи підготовки кадрів Національної поліції є використання міжнародного досвіду та активізація міжнародної співпраці у даній галузі. Правову основу такого співробітництва становлять: меморандуми про взаєморозуміння між МВС України та відповідними відомствами іноземних держав (зокрема, меморандуми про співпрацю з правоохоронними органами Сполучених Штатів Америки, Великої Британії, Канади, Республіки Польща та інших країн), які передбачають обмін досвідом та організацію навчальних заходів для поліцейських; двосторонні

угоди про співробітництво у сфері підготовки правоохоронних органів, що створюють підґрунтя для проведення спільних навчань, тренінгів та стажувань українських поліцейських за кордоном; програми технічної допомоги Європейського Союзу, зокрема ті, що реалізуються в межах Консультативної місії ЄС в Україні (EUAM Ukraine), спрямовані на підвищення професійної компетентності працівників правоохоронних органів України; програми НАТО з підтримки та розвитку сектору безпеки і оборони України, що включають компоненти, орієнтовані на підготовку поліцейських до дій в умовах гібридних загроз та воєнних дій; проекти Ради Європи щодо підтримки реформи правоохоронних органів в Україні, які передбачають проведення тренінгів з питань захисту прав людини в умовах збройних конфліктів.

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє ідентифікувати низку ефективних практик підготовки поліцейських у державах, які зіткнулися зі збройними конфліктами. Зокрема, ізраїльська модель підготовки правоохоронців характеризується: комплексним підходом до антитерористичної підготовки; інтегрованими програмами навчання для поліцейських та військовослужбовців; спеціалізованими навчальними курсами з ідентифікації вибухових пристроїв та протидії терористичним актам; акцентом на психологічній підготовці до дій в умовах перманентної терористичної загрози; високим рівнем координації між різними службами безпеки. Країни Балтії, розглядаючи російську загрозу як пріоритетний виклик безпеці, імплементували: програми підготовки до протидії гібридним загрозам; навчання з виявлення та протидії інформаційним операціям; курси з кібербезпеки для правоохоронних органів; спільні навчання поліцейських, прикордонників та військовослужбовців; системи раннього попередження та кризового реагування.

У контексті підготовки кадрів Національної поліції України в умовах воєнного стану є доцільним запровадження: інтегрованих програм підготовки поліцейських та військовослужбовців з метою забезпечення ефективної міжвідомчої взаємодії; спеціалізованих навчальних курсів з протидії диверсійним групам та виявлення агентів впливу; навчання методикам роботи з

постраждалим населенням та внутрішньо переміщеними особами; підготовки до дій в умовах руйнування об'єктів критичної інфраструктури; програм документування воєнних злочинів відповідно до міжнародних стандартів; тренінгів з кібербезпеки та протидії інформаційним операціям противника.

Психологічна підготовка поліцейських в умовах воєнного стану набуває особливої значущості. В умовах бойових дій, повітряних тривог та взаємодії з постраждалими надзвичайно важливим є розвиток навичок управління стресом. Психологічна підготовка повинна включати тренінги з розвитку стресостійкості, навчання методам саморегуляції та управління емоційним станом у кризових ситуаціях. Поліцейські мають опанувати техніки психологічної саморегуляції для запобігання професійному вигоранню та посттравматичному стресовому розладу, до яких належать дихальні вправи, техніки м'язової релаксації, методи когнітивного переструктурування негативних думок тощо.

Правова підготовка поліцейських в умовах воєнного стану має охоплювати: поглиблене вивчення норм міжнародного гуманітарного права; ознайомлення з особливостями застосування норм кримінального та адміністративного законодавства в умовах воєнного стану; вивчення правових аспектів взаємодії з військовими формуваннями; опанування правових засад документування воєнних злочинів та злочинів проти людяності; вивчення законодавства щодо колабораційної діяльності та державної зради; правові аспекти поводження з військовополоненими; особливості забезпечення прав і свобод громадян в умовах обмежень, зумовлених воєнним станом.

Підготовка кадрів для Національної поліції України в умовах воєнних дій є багатовимірним та складним процесом, що потребує системної організації та адаптації до динамічних змін безпекового середовища. Аналіз нормативно-правового забезпечення та практичних аспектів діяльності поліції в умовах воєнного стану засвідчує необхідність упровадження інноваційних підходів до підготовки, що базуються на принципах адаптивності, практичної спрямованості та міжвідомчої взаємодії.